

СЛОВО ПРО ВЕЛИКОГО РІДНОГО СТАЛІНА

Склали поети визволеного народу колишньої Західної України:

Андрій Волощак. Олекса Гаврилюк. Петро Карманський, Ярослав Кондра. Роман Купчинський, Теодор Курпіта, Микола Мельник. Василь Пачовський. Остап Тарнавський. Степан Тудор. Ярослав Цурковський. Володимир Шаян, Юра Шкрумеляк, академік Василь Щурат

Державне Літературне Видавництво
Київ · 1939

СЛОВО О ВЕЛИКОМ РОДНОМ СТАЛИНЕ

Написали поэты освобожденного народа бывшей Западной Украины:

Андрей Волощак, Алексей Гаврилюк, Петр Карманский, Ярослав Кондра, Роман Купчинский, Теодор Курпита, Николай Мельник, Василий Пачовский, Остап Тарнавский, Степан Тудор, Ярослав Цурковский, Владимир Шаян, Юра Шкрумеляк, академик Василий Щурат

Державне Літературне Видавництво
Киев · 1939

1

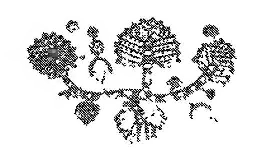
ЗАСПІВ

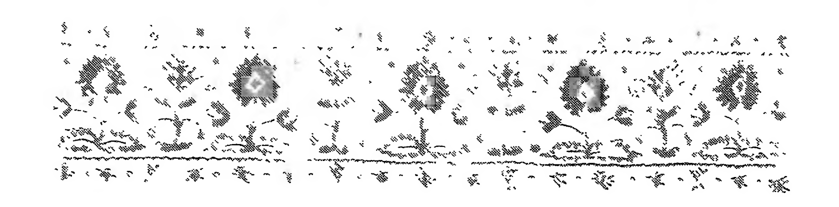
Час нам, браття, спогадати тую світлу днину,
Як зійшло велике сонце в нашу полонину!
Спогадати, прославити у піснях могучих,
Щоб почув і Львів, і Київ, і Дніпро ревучий
Тую пісню — нашу нову, вже не пісню туги,
Але пісню втіхи, слави, про вождя, про друга,
Що сполов колюче терня з галицького поля,
Посадив нам квітку гожу, що зоветься воля!

Чули ви, як Збруч озвався дзвінко, голосисто,
І до Стрипи і до Липи стала пісня плисти,—
Аж Дністер встав і щодуху обізвався громом,
Прут, Черемош і Бистриця голосом знайомим
Заспівали дружнім хором разом з Бугом, Сяном
Нам на втіху, а на смуток шляхтичеві-пану...

І заграла вся Говерля, Парашка, Маківка,
І гуцульськая трембіта й бойківська сопілка;
Тернопіль і Коломия, Бучач, Бережани,
Древній Галич, і Дрогобич, і Перемишляни,
Володимир, Луцьк, Берестя, Пінськ, Дубно і Рівне
Заспівали, як ніколи, тую пісню дивну,
Що її не знала досі галицька оселя,
Що не чувано такої й за походів Хмеля!
А якої Львів співає пісні голосної,—
Ні, відколи Львів є Львовом, не співав такої!

Заспіваймо ж ми, братове, правнуки Бояна,
Про велике щастя люду як не стало пана!
Заспіваймо і зберімо тії співи-квіти
І сплетім вінок з них красний і, як вірні діти,
Той вінок багряноквітний, той вінок весільний
Сталіну в дари несімо, що дав світ нам вільний.

2

ЖЕВРІЛА НАДІЯ ВІД КАРПАТ ДО ЗБРУЧА

Темна ніч упала на галицькі поля. Стогнали люди на верховинах, умирали підгіряни в нужді і злиднях. Плакали малі діти, тужна пісня линула на Бойківщині. Польський пан кував людей у залізні пута, зводив шибениці над українськими селами.

Проминали дні, і ночі,
І літа як хвилі,
Розвивався цвіт негожий
На гірському схилі.

Виростав і пнувся вгору
На людському горі—
Цвіт неволі на Бескидах
Та й на Чорногорі.

Чаша горя, чаша муки,
Сповнена по вінця!
Ой, не було щастя - долі
Тут для українця.

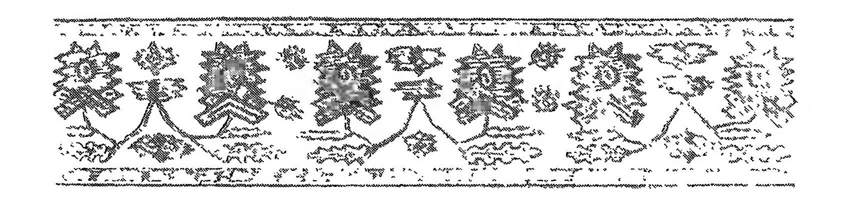
Над рікою верба гнеться,
Наче коса руса...
Ой, не було щастя-долі
Тут для білоруса.

Простелилась над землею
Туману кирея...
Ой, не було щастя-долі
Тут і для єврея.

Та судилася трудящим
Всім судьба однака...
Ой, яке то щастя й доля
В бідного поляка!..

І ставали всі трудящі
В боротьбі братами
І лупати чорну скелю
Йшли каменярами.

3

ПАМ'ЯТНИК ІВАНУ ФРАНКУ

Ходіть, люди, спорану,
Вибивайтесь з туману.

І. Франко.

Був співець, плоть од плоті народу свойого,
Української, ясної слава землі,
Він показував браттям широку дорогу,
Він, як світоч, світив їм в окольній імлі.

Був великий Франко повен гордої сили.
А коли він в труді невгамовному згас,—
Вороги край могили поета тремтіли,
Перед нею клонилися друзі не раз.

Бориславський шахтар, плугатар одинокий,
Нафтовик і коваль прибували сюди,
Щоб згадати скорботні невільничі роки,
Роки праці тяжкої, тяжкої біди.

В давнім Львові, в старій Личаківській долині
Сивий камінь, весь мохом порослий, лежить,—

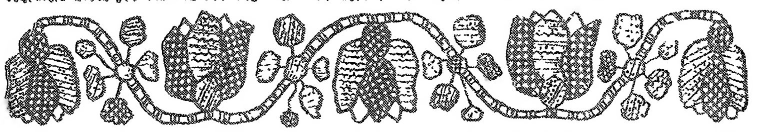
То могила Франка, і над нею донині
Каменяр з молотком непорушно стоїть.

У сенатах вельможних нараджено раду:
Обсадити могилу в колючий тернець,
Щоб до тебе, Франку, не дійшли на пораду
Ні ріпник, ні чабан, ані син, ні отець.

Щоб колючі терни їм кривавили руки,
Щоб сліпими назавжди були бідаки,
Щоб терпіли покірно страждання і муки
Не хвилини, не дні, а безмежні віки.

Поколлолися руки і груди народу,
Краплі крові упали на землю руду...
Та потомлені люди від роду до роду
Виглядали зза тюрем зорю молоду.

4

МИНАЛИ ДНІ...

Минали дні, минали роки,
Як каламутні води - ріки.
Народ терпів, страждав, томився,
Здавалося, в ярмі навіки.

Які лиш панські посіпаки
Не накладали тут податки!
Куди обернешся — знущання,
З людини дерли все до латки

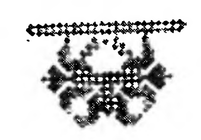
За грунт, за хату, за дорогу,
За «непорядок» на подвір'ї,
За в'язку хмизу з того лісу
Із «хлопа» дерли сьому шкіру.

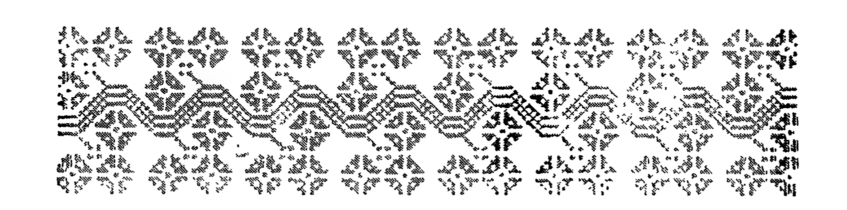
А тут ні шеляга у хаті,
Ні зá що й сірника купити,
А купиш, то щади, небоже,
Умій на четверо ділити!..

До школи діти посилати?
А в чім, як ні за що купити?
А втім, така вже панська воля —
«Хлоп» може і без школи жити!

І ні просити, ні благати,
Ні у гурті шукать поради,
Бо зараз кара і арешти,
«Пацифікація громади!»

«Пацифікація!..» От слово!
Згадаєш — і мороз по шкурі.
Кати знущалися над нами
В ті дні, у пр́окляті, понурі...

5

О ГАЛИЦЬКА ЗЕМЛЕ!

О ґалицька земле, з керви споконвіку багрова,
Знов круки летять, ач, почули здаля твою кров!..

Була ти мов красна дівчина, а стала тополя,
Ждучи козака з Подніпров'я; ой, швидше б ішов!
Стоїш, виглядаєш і гнешся від вітру край поля,
А поле як море хвилює, червоне як кров...

Чи чуєш? Дрижать твої гори, а села в долині
Хитаються з жаху, як чують з лісів трубний гук,—
Ой, галас іде бойовий,—знов народ в пожарині
Ударить о ниви твої головою від мук...

Ой, зашумлять твої лу́ги з великої туги,
Знов станеш ти нижче трави, а тихіше води!..
Розбита війною йде Польща із пеклом наруги,—
Знов рине навалою в села, лютіша орди!

О галицька земле, з керви споконвіку багрова,
Знов круки летять і вже крячуть, що йде лютий кат!

Знов грають гармати і кречуть від куль скоростріли,
Знов чути в нас крики і зойки з розпалених хат,
Знов з димом пожарів і в куряві крові злетіли
До неба прокляття на кривди нелюдських палат.

Дивися, як гонять людей твоїх орди шляхетські
Живцем до пожару запалених нафтою сіл,—
Насилують твоїх дівчат мазурі мазовецькі,
Відрізують груди й видовбують очі спід стріл...

Ксьондзи і монахи женуть поліцейській облаві
Дітей, щоб іздерли з них шкуру під лайку, клятьбу,—
Вагітним жінкам вирізують плоди криваві...
В країні скрізь чути лиш стогін, і плач, і журбу.

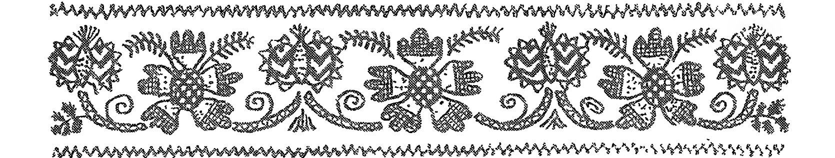
О галицька земле, з керви споконвіку багрова,—
Вже круки летять гайвороням пить кров бідних мас!

Та Сталін, як батько трудящих, любимий довіку,
Очима орлиними глянув у пекло образ,
Устав іззя столу, задумавши думу велику,
І видав Червоному війську у похід наказ.

Тепер ти закріпиш всю землю на власність народу,
Що виборов кров'ю і кістьми безсмертя собі;
Мав ім'я Івана без долі, Івана без роду,
Боровся як велет, то падав, то знову вставав в борот

Столицю крав ворог—і землю од Збруча до Сяна,
І мову, і пісню любиму хотів одібрати від нас,—
Та долі, що Сталін великий, дав Сталін Івану,
Не збурить кулак, ні язик, ні гармата, ні газ...

О галицька земле, свята, споконвіку багрова!

6

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПІШЛА ЧЕРЕЗ ЗБРУЧ

Зза лісів і верховини, з вузеньких смужок убогого поля, з нафтових промислів дрогобицько-бориславських кликав трудовий люд:

— Чи бачите наші муки, радянські брати?

І радянські брати відгукнулись:

— Чуємо ваші стогони, бачимо ваші муки!

...І повідь танків гать прорвала
І вилилася через Збруч,
І вдарила дев'ятим валом
І строщила кордон-обруч.

— Ідуть! Ідуть!..—лилося море
Щасливих скриків. Стрепенувсь
І той, кого вже старість морить,
І хто під тиском горя вгнувсь.

Курились ковані дороги,
І плив залізний океан;
Вклякали під людьми пороги,
А далі грянув ураган.

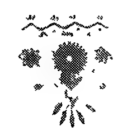
Котилась крицева лавина,
Мела залізна заметіль,
І вихрилася хуртовина,
І ринув нарід звідусіль.

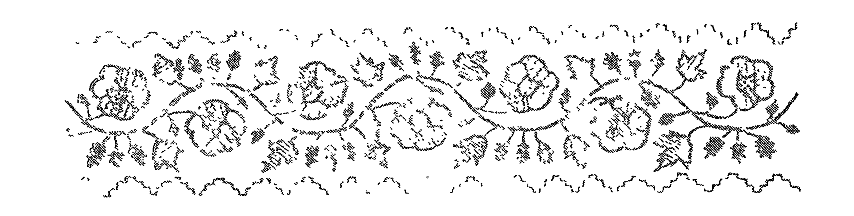
Старіші обіймали танки
І поливали їх слізьми,
А хто молодший, до тачанки
Припавши дужими грудьми,

Вітав бійців серед долини.
А там заплакана вдова
Підняла на руках дитину,
Натхненні вирекла слова:

— Дивись, дивися добре, сину!
Твій батько цього не діждав...—
І нарід падав на коліна
І до землиці припадав.

А далі, випрамивши спину,
З глибин душі, немов з безодні,
Добув грізний могутній спів:
«Вставайте, гнані і голодні,
Робітники усіх країн!..»

7

ЗІЙШЛО СТАЛІНСЬКЕ СОНЦЕ

То не літак крилоньками шугає,
Як батько до сина із Кремля до Львова привіт посилає:
«Любі українці, сизокрилі діти!
За смужковими ріллями,
За тюремними домами,
За жовнярськими цвинтарями
Вам більше не терпіти!

Понад смужкові ріллі — урожаї зніміть,
Понад тюремні доми — школи відчиніть,
Понад жовнярські цвинтарі — заводи розпаліть!»

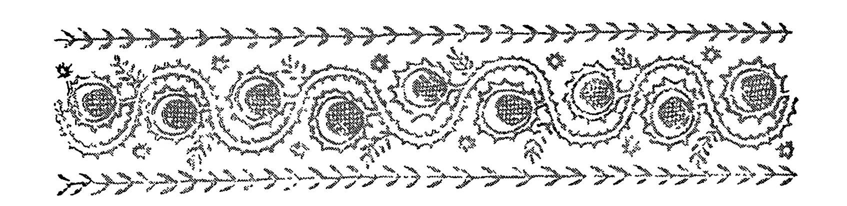
Гей, та на західних землях, що в Дністрі купались,
Та в провесні сонце сталінське зійшло...
А то було воно ясне, червоне, як маки:
Аж не впізнаєш Карпат, мов писанка село!

Ой, та не соколи це понад хмари літають,
У ясному сонці та по бездонній блакиті кружляють...
А то співці у срібні струни тонкими пальцями тихо
торкають,
Велику людину, мудреця глибокого вітають, поздоровляють:

«Ой, батьку наш рідний та вчителю мудрий, великеє серце ти маєш,
Про долю народу, про землю ти нашу подбаєш.

Ой, із города древнього ... Ой, із города Львиного ми привіт тобі шлемо доземний!
Ой, спасибі тобі та за визвіл з ярма та із мурів ганебних тюремних.
З поляки кладем до твоїх ми долонь наших серць полум'яні райдуги,
А із нами народ хилить голову весь і вітає тебе, так як батька, як друга.
Ой, із города древнього, ой, із города Львиного ми привіт тобі шлемо доземний!
Ой, спасибі тобі та за визвіл з ярма та із мурів ганебних тюремних!..»

8

СЛОВО ПРО СТАЛІНА

Наш спільний труд і наша воля
Зламали давні рубежі.
В народі нашім, в нашім полі
Не буде жодної межі.

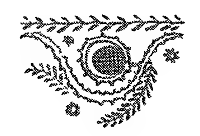
Над наші гори, наші ріки,
Як сонце, сходячи в зеніт,
Імення Сталіна велике
Нехай сіяє і дзвенить!

Шість букв оспіваного слова,
Як чарівних шість вогнів,
Вестимуть людство до обнови
Ясними далями віків.

І слово Сталін — стало доля,
І слово Сталін — стало день,
І слово Сталін — стало воля,
Що лине крилами пісень.

Пісні говорять пророчисто,
Пісні віщають всій землі,
Що наше сонце променисте —
Товариш Сталін у Кремлі!

м. Львів, грудень 1939 року.

Перевели с украинского

ЛЕВ ДЛИГАЧ И БОРИС ТУРГАНОВ

1

ЗАПЕВ

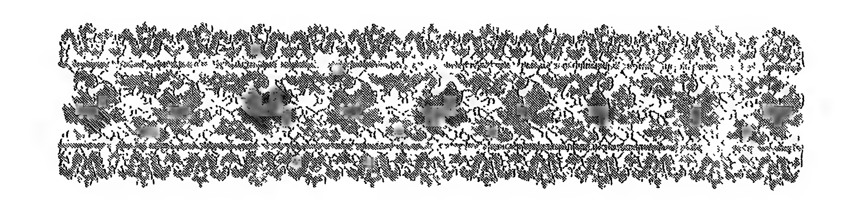
Не пора ли вспомнить ныне, братья, день счастливый,
День, когда блеснуло солнце и над нашей нивой!
Все припомнить и прославить песнею могучей,
Чтобы Львов слыхал, и Киев, слышал Днепр ревучий.
Песню новую мы сложим, не песню печали,
Чтоб слова о нашем друге, о вожде звучали.
Он избавил Галичи́ну от черной недоли,
Он взрастил цветок багряный — и счастья, и воли.

Слышите, как Збруч волнами в берег ударяет,
Как над Стрыпой, как над Липой отзвук пролетает,
Как Днестра седые воды отозвались зычно,
Как Черемош и Быстрица песней необычной
Отвечают издалека Пруту, Бугу, Сану
Нам на радость и на горе лиходею-пану...

Откликаются Говéрля, Парáшка, Макíвка,
И трембита — у гуцулов, у бойков — сопилка.
Тарнополь и Коломыя, Бучач, Бережаны,
Древний Галич, и Дрогобыч, и Перемышляны,
Луцк, Владимир и Берестов, Дубно, Пинск и Ровно
Так поют, как не певали, — тепло и любовно;
Наши галицкие села так вовек не пели
Даже в дни побед великих, в дни походов Хмеля!
А той песни, что по Львову звенит новым словом, —
Не слыхал он с того часа, как зовется Львовом.

Запоем же дружно, братья, правнуки Бояна,
О великом счастье нашем, о жизни без пана!
Сложим песни золотые, сказки-огнецветы,
Заплетем венки из песен, понесем по свету,
И венок любви сыновней, верности народа
Принесем тому, кто дал нам счастье и свободу!

2

ВСЕ НАДЕЖДОЙ ЖИЛИ ОТ КАРПАТ ДО ЗБРУЧА

Черная ночь легла на галицкие поля. Стонали люди в горах, погибали в долинах от голода и нужды. Плакали дети, печальная песня звучала на Бойковщине. Польский пан заковывал людей в железа, ставил виселицы по украинским селам.

Проходили дни и ночи,
Пролетали годы,
Поднялись на горных склонах
Печальные всходы.

Выростая буйным цветом
На народном горе,
Шла неволя по Бескидам
И по Черногорью.

Чаша горя, чаша муки,
Полная до края!
Жил в неволе украинец,
Радости не зная.

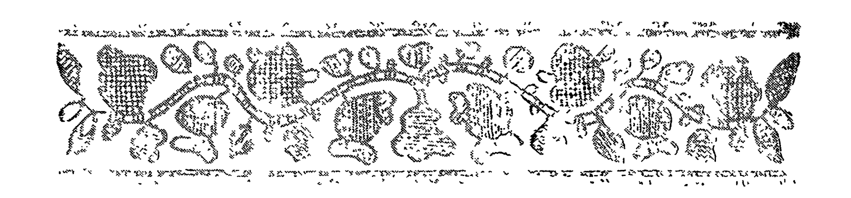
Гнулась верба над водою
Головою русой...
Не было тут счастья - доли
И для белорусса.

Скрылось солнце над землею,
Сквозь тучи не грея...
Не бывало счастья - доли
Тут и для еврея.

И вовеки нам, казалось,
Не выйти из мрака...
Не легка была и доля
Бедняка - поляка...

Мы в борьбе росли и крепли,
Голодны и босы.
Рушить черную твердыню
Шли каменотесы.

3

ПАМЯТНИК ИВАНУ ФРАНКО

> **Ходіть, люди, спорану,**
> **Вибивайтесь з туману.**
>
> *И. Франко.*

Был певец, плоть от плоти народа родного,
Свет, и голос, и честь украинской земли,
Чья могучая песня и ясное слово
К непокорности звали и к счастью вели.

Был велик наш Франко своей песенной силой.
А когда он в труде неустанном угас —
Трепетали враги перед гордой могилой,
И друзья перед нею склонялись не раз.

Бориславский шахтер, хлебопашец убогий,
Солевар и кузнец приходили сюда.
Той суровой, тяжелой, кремнистой дорогой
Их вели вековечная боль и нужда.

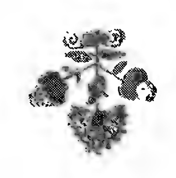
В старом Львове, в глухой Лычаковской долине
Горный камень травою и мохом оброс.

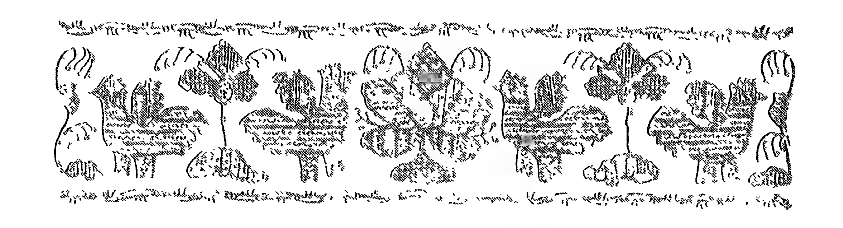
Здесь могила Франко, и над нею доныне
Возвышается с молотом каменотес.

Но паны обсадить её терном решили,
Чтоб певца заслонить от мужицких сердец,
Чтобы к этой живой и немеркнущей силе
Приобщиться не мог ни шахтер, ни кузнец,

Чтоб колючие тернии резали руки,
Чтобы ветви впивались в глаза бедняка,
Чтоб влачил он безропотно горе и муки
По полям, по лесам, на года, на века,

Чтоб из нищей земли, из разорванной груди
Капли крови народной бежали, горя!
Но цепями гремели голодные люди,
Ожидая, когда засияет заря!..

4

БЫЛЫЕ ДНИ

Текли, как медленные реки,
За днями дни, за годом—годы.
Казалось, мы в ярме навеки
И не окончатся невзгоды.

Кто только мог, тот брал без счета
С крестьян жестокие поборы,
Нас гнали в топкие болота,
В безлюдные, крутые горы.

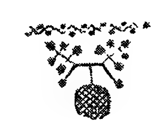
Паны к народу очень строги,—
За дом убогий и понурый,
За двор, за пашню, за дорогу
С него сдирали по три шкуры.

Нас редко спичка согревала,
Ее считали мы за счастье:
Мы спичку каждую, бывало,
Делили на четыре части.

Мы и не думали о школе—
Не до учебы детям было...
Селянство, по шляхетской воле,
Своих детишек не учило.

Все горше было год от года,
Жандармов ждали то и дело:
«Пацификация народа!..»—
Село пустело и редело.

«Пацификация»—вот слово:
Чуть вспомнишь, и мороз по коже.
Насилье, и насилье снова,
И так всю жизнь—одно и то же...

5

ЗЕМЛЯ ПРИКАРПАТЬЯ

Земля Прикарпатья, от века покрытая кровью!
Как хищные вороны, шли над тобой облака.

Пригожей дивчиной была ты, и тополем стала,
С полей Приднепровья звала ты в тоске казака,
Ждала при дороге, у тына его поджидала,—
Земля пламенела, и кровью алела река.

Ты видела мертвые нивы и нищие хаты,
Шляхетскую саблю, татарский изогнутый лук,
Ждала ты великого, грозного часа расплаты
И вся содрогалась, рыдая и корчась от мук.

Стенанья народа стояли над полем и лугом,
Пустые жилища чернели у мертвой воды,
И рыскала хищная шляхта по нашим округам,
Свирепее зверя, страшнее татарской орды.

Земля Прикарпатья, от века покрытая кровью!
Под крик воронья лютовал и безумствовал кат...

Гремели орудия, в черной свинцовой метели
Рыданья и стоны неслись из разрушенных хат.
Из дыма пожарищ к угрюмому небу летели
Проклятья неправде и злобе господских палат.

Шляхетские своры над нами глумились без меры,
Мы жили, как в черном, жестоком, горячечном сне,
На наших сестер налетали лихие жолнеры,
Деревни пылали, и дети сгорали в огне.

Ксендзы и монахи жандармов вели на облавы,
Чтоб кожу сдирали с людей, учиняя допрос,
Чтоб резали чрева и плод вырывали кровавый,
И мужа душили петлею из жениных кос.

Земля Прикарпатья, от века политая кровью!
Вилось вороньё и кружилось у наших ворот.

Но Сталин, отец угнетенных и слабых народов,
Червонное войско направил в далекий поход.
То был величайший из самых великих походов,
Который избавил страну от жестоких невзгод.

Крепи же, народ, свое право на землю и волю,
Что тяжкой ценою навеки достались тебе.
Безродный Иван, позабыв про счастливую долю,
Боролся, и падал, и вновь подымался в борьбе.

Родная земля изнывала в неволе у пана,
Над нами глумились, душили и грабили нас,
Но Сталин дал новую долю,—ее у Ивана
Уже не отнимут ни пуля, ни бомба, ни газ!..

Земля Прикарпатья, согретая нашей любовью!..

6

КРАСНАЯ АРМИЯ ПЕРЕШЛА ЗБРУЧ

Из лесов и с гор, от узких полосок нищего поля, с нефтяных промыслов Дрогобыча и Борислава звал трудовой люд:

— Видите ли наши муки, советские братья?

И советские братья откликнулись:

— Слышим ваши стоны, видим ваши муки!

... Лавина танков гать прорвала,
Перешагнула через Збруч,
Ударила девятым валом,
Сверкнула молнией из туч.

— Идут, идут! — шумело море
Счастливых голосов. Пришли
Встречать бойцов и те, кто в горе
Давно согнулся до земли.

Гремит проселочной дорогой
Тяжелый гусеничный ход.
Любуясь выправкою строгой,
Танкистов обступил народ.

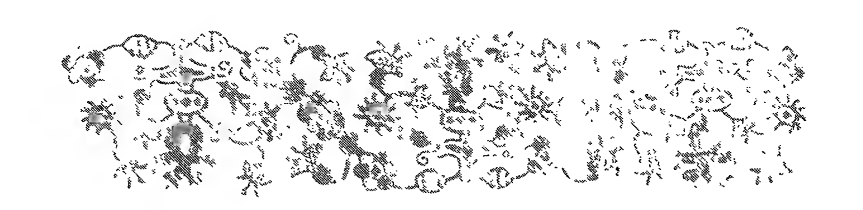
На громыхающие танки
Глядят с улыбкой старики,
Дивчата в быстрые тачанки
Кидают пестрые венки.

Забыты панские угрозы,
Родные встретились. Вдова
Стоит, потупившись, у тына,
И шепчет, утирая слезы,
Сынишке нежные слова:

— Дивись, дивися добре, сину!
Твій батько цього не діждав ...—
И плачут здесь не от кручины,
Ничком к родной земле припав.

И снова расправляют спины,
И гимн поют, борьбой рожденный,
И внятен смысл суровых слов:
«Вставай, проклятьем заклейменный,
Весь мир голодных и рабов!..»

7

ВЗОШЛО СТАЛИНСКОЕ СОЛНЦЕ

Выше леса стоячего,
Выше облака ходячего
Самолет пролетает,—
Это батько сыну из Кремля во Львов
Привет посылает:

«Братья-украинцы, славные орлята,
Не страдать вам под панами
За постылыми межáми,
За тюремными замками,
За могильными холмами,
Как было когда-то!

Межи запашите—урожай сберите,
Тюрьмы отоприте—школы возводите,
Старое сметите—заводы крепите!»

Ой, на дальних землях, на Днестровских водах
Сталинское солнце жарко расцвело,
Горит ясным светом, золотом червонным,—
Ожили Карпаты, что писанка село!

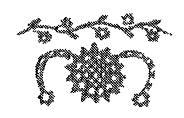
Ой, над вольным лугом,
Над широким плёсом,
Под высоким небом
Кобзари идут.

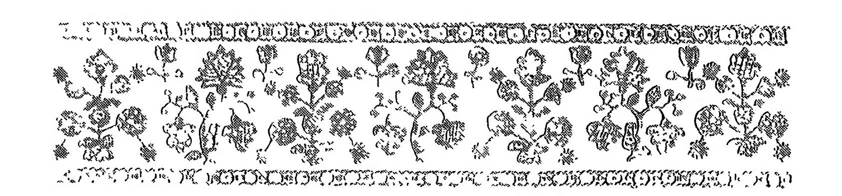
Тихими руками струны золотые в лад перебирают,
Сталина родного, мудреца великого славят-поздравляют:

«Ой, батько наш рóдный, учитель наш мудрый,
Своим сердцем ты нас согреваешь,
Про долю народа, про землю нашу
Ты не забываешь.

Из города древнего,
Из города Львиного
Кланяемся тебе земно.
Ой, спасибо тебе,
Что увел нас из ярма,
Из-за стен проклятых, тюремных...

Мы в ладони твои
Наше сердце кладем,
Наших помыслов лёт соколиный,
Вместе с нами народ
Шлет спасибо тебе,
Ты — отец наш и друг наш единый!..»

8

СЛОВО О СТАЛИНЕ

Наш общий труд и наша воля
Смели былые рубежи.
В народе нашем, в нашем поле
Не будет ни одной межи.

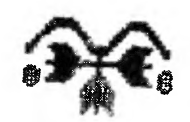
И над просторами родными,
Как солнце восходя в зенит,
Родное Сталинское имя
Пускай сияет и звенит!

Шесть букв единственного слова,
Как шесть немеркнущих лучей,
Сияют для всего живого
Всё пламенней и горячей.

И слово Сталин—стало долей,
И слово Сталин—стало днем,
И слово Сталин—стало волей,
И сила нашей песни—в нем.

И эту песню вместе с нами
Поет советская земля,
И миру светит наше знамя
Над башней древнего Кремля.

г. Львов, декабрь 1939 года.

Редактор
М. Рильський
Художник
Л. Каплан
Техкерівник
М. Штуліфкер
Коректор
Є. Циплакова

Друкарня ім. М. В. Фрунзе, Харків, пров. Фрунзе, 6. Уповноважений Головліту 6072. Зам. 976. Тираж 5.000. 2½ друк. арк. Пап. ф. 60 х 92—88 кг. 1¼ пап. арк. В 1 пап. арк. 58.000 літ. Здано в роботу 21-XII-39 р. Підписано до друку 22-XII-39 р.